

Het KIK legt de vinger op een ongekende techniek van Rembrandt

Persbericht

Brussel, 7 februari 2011 – De studie van Rembrandts *Portret van Nicolaes van Bambeek* aan het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) heeft geleid tot een belangrijke ontdekking: in de preparatielaag maakte Rembrandt gebruik van tarwebloem. Het is de eerste keer dat men zetmeel op deze manier toegepast ziet. Dit opent zeer interessante perspectieven voor de studie van de schildertechnieken in de zeventiende eeuw.

Het gezaghebbende internationale vaktijdschrift *Analytical Chemistry* heeft in zijn uitgave van februari 2011 een ontdekking gepubliceerd die heel wat stof zal doen opwaaien in het wereldje van de specialisten van de 17de eeuwse schilderkunst. In de laboratoria van het KIK heeft Jana Sanyova, experte in schildertechnieken, het in 1641 door Rembrandt geschilderde *Portret van Nicolaes van Bambeek* uit de verzameling van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België geanalyseerd. Dit gebeurde naar aanleiding van de recente restauratie van het meesterwerk. Met behulp van diverse wetenschappelijke methodes, van de meest eenvoudige (jodiumtest) tot de meer gesofisticeerde (methodes gebaseerd op massaspectrometrie en synchrotronstraling, analyses die werden uitgevoerd in samenwerking met verschillende onderzoekscentra), is ze erin geslaagd om zetmeel en eiwit (tarwebloem) te identificeren in een van de preparatielagen op basis van lijnolie. Tarwezetmeel werd reeds teruggevonden in de lijmlaag, het bindmiddel en als laksubstraat in oude schilderkunst, maar het is de allereerste keer dat het wordt aangetroffen in een oliedragen preparatielaag van een zeventiende-eeuws schilderij. Door een deel van het gebruikelijke loodwit in de tweede preparatielaag te vervangen door zetmeel, wordt de laag transparant. Zo zou Rembrandt een manier hebben gevonden om de onderliggende roodbruine preparatielaag visueel te laten doorwerken.

Dankzij de medewerking van het *Rembrandt Research Project* – dé autoriteit op het vlak van het Rembrandtonderzoek – vond dr. Sanyova ook in het *Portret van Agatha Bas*, de pendant van het *Portret van Nicolaes van Bambeek* uit de Engelse koninklijke collectie, zetmeel terug.

Het is niet de eerste keer dat het KIK de studie naar Rembrandts schildertechniek een forse duw in de rug geeft. Reeds in 1962 kon het Instituut, pionier in materiaaltechnische studies van kunstwerken, voor het eerst de aanwezigheid aantonen van quartz (zand) in de preparatielaag van meerdere schilderijen vanaf het begin van de jaren 1640. De ontdekking van tarwezetmeel in twee schilderijen uit 1641 bevestigt nogmaals de experimenteerdrijf die de meester in die periode aan de dag legde. Zou de experimenterende Rembrandt op dat ogenblik een nieuwe ervaring hebben opgedaan, die hij als ontoereikend beschouwde, en de techniek later niet meer zou hebben toegepast? Tot dusver werd er immers in geen enkel ander schilderij van Rembrandt tarwezetmeel teruggevonden. Zo openen de laboratoria van het KIK een nieuwe, intrigerende onderzoekspiste voor de specialisten.

Perscontact: Simon Laevers

simon.laevers@kikirpa.be

02 739 68 08

Het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK, Brussel) is de federale wetenschappelijke instelling belast met de studie, conservatie-restauratie en inventarisatie van Belgische culturele en artistieke goederen. Kunsthistorici, chemici, conservatoren-restaurateurs en fotografen werken er nauw samen. Actief

sinds 1948 ontsluit het via zijn infotheek en online fototheek een uniek documentatiebestand over de kunstgeschiedenis en het cultureel erfgoed van ons land. www.kikirpa.be

